

Piotr Grochmalski
UMK Toruń
Wywiad Politologii i Studiów
Międzynarodowych
Katedra Europeistyki

Recenzja wydawnicza maszynopisu „Konflikty i spory w regionie kujawsko-pomorskim”

Recenzowane dzieło, „**Konflikty i spory w regionie kujawsko-pomorskim**” pod redakcją Michała Białkowskiego, Adama Koseckiego, Wojciecha Polaka, stanowi drugi tom „Dziejów Regionu Kujawsko-Pomorskiego”. W zamierzeniu jego twórców publikacja ta ma dokonać analizy istotnych dla społeczności owych „małych ojczyzn” konfliktów i sporów w poddanym badaniom regionie. W tym wymiarze jest to dzieło pionierskie i w pełni uzasadniona jest nadzieja jego Redaktorów, którzy sądzą, iż przyczyni się ono do poszukiwania przez społeczności lokalne takich sposobów rozwiązywania konfliktów, które nie będą prowadziły do ich eskalacji.

Na tom składa się dwanaście artykułów podzielonych na dwie części. Pierwszą otwiera studium **Agaty Biernat**, w którym Autorka kategoryzuje pojęcie konfliktu etnicznego. Z kolei **Janusz Małek** w sposób wysoce kompetentny pokazuje zasadnicze tło i przebieg najważniejszych sporów religijnych na Pomorzu i Kujawach od XVI do XVIII wieku. Autor wiele miejsca poświęca, odbywającemu się w 1645 r. w Toruniu, *Colloquium Charitativum*, w którym uczestniczyło grono 94 świątłych przedstawicieli katolików, luteran, kalwinistów i braci czeskich, wspólnie poszukujących drogi ku jedności chrześcijan. W gronie tym zasiedli tacy ludzie jak Jan Amos Komeński, Fryderyk Reichel, profesor uniwersytetu we Frankfurcie nad Odrą czy wysłany przez Fryderyka Wilhelma jego kaznodzieja Jan Bergius. Mimo, iż obrady ostatecznie zakończyły się fiaskiem, to – jak podkreśla J. Małek – strony charakteryzowała atmosfera pełnej życzliwości. Jest to ważne przesłanie dla współczesnych ruchów ekumenicznych. Natomiast **Anetta Głowacka-Penczyńska** skupiła się na analizie sporów sądowych jakie toczyli z sobą mieszkańcy miast i miasteczek Kujaw w drugiej połowie XVI i XVII wieku. Jak zauważa Autorka dominowały sprawy dotyczące naruszenia czci. Godna podkreślenia jest sprawność ówczesnego systemu sądów miejskich i skuteczność

stosowanego systemu kar. Inny Autor publikacji, **Tomasz Kawski**, w bardzo obszernym artykule, liczącym 48 stron, skupił się na konfliktach polsko-żydowskich na Kujawach i Pomorzu w minionym stuleciu. Szczególnie cenne jest ukazanie, na tle historycznie zmieniającego się usytuowania regionu wobec otoczenia, znaczenia i przyczyn konfliktów polsko-żydowskich. Współcześnie, jak zauważa Autor, w województwie kujawsko-pomorskim narodowość żydowską deklaruje 39 osób, a w województwie pomorskim 37. T. Kawski zwraca uwagę, iż „Mimo, że Żydzi stanowią ułamek promila w regionie kujawsko-pomorskim nie oznacza to, że w relacjach polsko-żydowskich zapanowała atmosfera sielanki. Wraz z odrodzeniem się w latach 90. XX wieku gmin wyznaniowych żydowskich pojawił się problem głównie restytucji mienia”. W pracy o konfliktach na Kujawach i Pomorzu nie mogło zabraknąć odniesienia do „Karnawału wolności” – strajku sierpniowego w Stoczni Gdańskiej w 1980 r. Tematowi temu poświęcone jest studium **Jakuba Kufla**, który analizuje to wydarzenie jako przykład rozstrzygnięcia konfliktu poprzez dialog, choć nie do końca udaje mu się wyzwoić z perspektywy historycznej. Swoistym podsumowaniem tej części publikacji jest doskonale studium **Wojciecha Polaka**, w którym ukazuje, iż tak ogromna dynamika bezkrwawej rewolucji sierpniowej w regionie kujawsko-pomorskim nie byłaby możliwa gdyby u jej podstaw nie tkwił narastający konflikt społeczny między komunistycznym państwem, a pozbawionym swej podmiotowości narodem. Szybko się bowiem okazało, iż batalia nie toczy się o roszczenia materialne, ale o fundamentalne wartości.

W drugiej części publikacji, tzw. dydaktycznej, zgromadzonych jest 6 artykułów, które mają ilustrować praktyczny sposób budowania więzi lokalnych i przewycięzania sporów i konfliktów. **Łukasz Oliwkowski** opisuje ciekawy projekt edukacyjny realizowany przez uczniów gimnazjum katolickiego w Inowrocławiu w latach 2011-2013. **Maria Starosta** przybliży inny projekt edukacyjny, „Wieczór kultury Żydowskiej”, który był wspólnym dziełem nauczyciela i uczniów Gimnazjum im. Ignacego Działyńskiego w Golubiu-Dobrzyniu. **Maciej Kulakowski** omawia powstałe w Bydgoszczy, na kanwie przedwojennej fabryki zbrojeniowej, *Centrum techniki wojennej DAG Fabrik Bromberg*. Natomiast **Adam Kosecki** zapoznaje nas z przykładami inscenizacji historycznych z okresu II wojny światowej jakie miały miejsce w Bydgoszczy. Wskazuje, iż jest to bardzo skuteczny sposób edukacji historycznej. **Krzysztof Bartowski** analizuje historię Wojewódzkiego Konkursu Historycznego „Zabytki naszego regionu”, którego pierwsza edycja odbyła się w 2004 r. Ta inicjatywa, skierowana do młodzieży w wieku od 16 do 18 lat z województwa kujawsko-pomorskiego, okazała się cennym wkładem Wojewódzkiego Ośrodka Kultury w rozwijanie

świadomości historycznej wśród młodzieży tego regionu. Publikację kończy artykuł **Patrycji Pilat** w którym autorka ukazuje dorobek i działalność Bractwa Rycerskiego Zamku Radzyńskiego.

We wstępie do publikacji grono jej redaktorów pisze: „Ufamy..., iż poznając dzieje naszej ‘małej ojczyzny’ lepiej zrozumiemy procesy zachodzące w wymiarze ogólnonarodowym, a nawet globalnym. Liczymy, że zamieszczone artykuły przyczynią się do stosowania sposobów rozwiązywania konfliktów, których podstawą jest dialog, taktyka negocjacji i wypracowanie kompromisu”. Wydaje się, iż te cele – pozornie tak od siebie odległe – to pionierskie dzieło w pełni spełnia. Łączy bowiem w sobie mądre budowanie świadomości zakorzenienia w danej społeczności lokalnej, odkrywania wagi historyczności człowieka, z poszukiwaniem sposobów na przewycięzanie czegoś, co jest oczywistym elementem naszego społecznego bytu – nasze wchodzenie w dyskurs, spory, konflikty. To jest naturalny element społecznego dynamizmu. Problem polega jedynie jak mądrze zagospodarowywać tę społeczną energię konfliktu, aby służyła ona budowaniu silniejszych więzi a nie ich destrukcji. Nasi dziadowie, ojcowie, wielokrotnie pokazywali jak to czynić.

Dodatkowa wartością tego bogato ilustrowanego dzieła „Konflikty i spory w regionie kujawsko-pomorskim” pod redakcją Michała Białkowskiego, Adama Koseckiego, Wojciecha Polaka, jest jego interdyscyplinarny charakter i możliwość wykorzystania jego w codziennej pracy pedagogicznej przez nauczycieli. Dlatego też ta niezwykła praca powinna być, możliwie szybko, opublikowana.

Piotr Grochmaliski